

VALNÉ ZHROMAŽDENIE EURÓPSKEJ SIETE SÚDNYCH RÁD

Ústredná téma: „Boj proti hrozbám právneho štátu“

RIGA, 4.-6. JÚNA 2025

Prvý deň Valného zhromaždenia začalo tzv. „Closed session“, neverejným rokovaním určeným len pre členov Európskej siete súdnych rád, ktorého hlavným cieľom je prerokovanie dôležitých otázok fungovania siete. Za Súdnu radu Slovenskej republiky sa rokovania zúčastnila podpredsedníčka súdnej rady Ayše Pružinec Eren a Patrícia Gomolová, ako riaditeľka odboru vonkajších vzťahov a protokolu.

Na tomto rokovaní bola za nového člena Výkonnej rady Európskej siete súdnych rád jednomyselne zvolená **Súdna rada Španielska**, ktorá prevzala miesto po odchádzajúcej Súdnej rade Lotyšska.

Prezidentkou Európskej siete súdnych rád zostáva aj naďalej zástupkyňa **Súdnej rady Francúzska** – Madeleine Mathieu (Najvyšší súd Francúzska) a to až do valného zhromaždenia siete v júni 2026.

Členský poplatok našej súdnej rady sa nezmenil, naďalej budeme platiť sumu 5. 250 eur ročne.

Prvý deň sme sa zúčastnili aj recepcie, ktorá bola v Lotyšskom národnom múzeu, ktorá bola spojená s prehliadkou klasických diel významných lotyšských maliarov. Na tejto recepcii boli prítomné všetky členské, ale aj pozorovateľské súdne rady.

Druhý deň valného zhromaždenia, ktorého sa naša delegácia zúčastnila v kompletnej zostave, t. j. aj s profesorom Lalíkom, členom súdnej rady, bol venovaný predovšetkým odpočtu aktivít ENCJ za obdobie od septembra 2024 do júna 2025, a to najmä s ohľadom na nosný projekt siete Nezávislosť & zodpovednosť & kvalita súdnictva. V rámci tohto projektu bolo najvýznamnejšou aktivitou uskutočnenie Prieskumu medzi sudcami o ich nezávislosti, ktorý sa v členských a pozorovateľských krajinách realizoval od januára do marca 2025. Valnému zhromaždeniu bola odprezentovaná komplexná správa, ktorá obsahuje predovšetkým hlavné zistenia a závery, ktoré je možno odvodiť o nezávislosti sudcov a súdneho systému, ale aj o súdnych radách, ako aj tabuľkový prehľad výsledkov k všetkým položeným otázkam. Správa je zverejnená na webovej stránke Súdnej rady SR.

Valné zhromaždenie si ďalej vypočulo aj zhodnotenie projektu Digitálne justičné fórum, ktoré je zamerané predovšetkým na pokrok v oblasti digitalizácie v justícii, ale aj stručné výsledky tematickej dialógovej skupiny Justícia a Média.

V tento deň sa účastníci venovali aj príprave Deklarácie z Rigy, ktorej ako som už uviedla hlavnou témou bol Boj s hrozbami pre právny štát.

Vo večerných hodinách sa na lotyšskom hrade uskutočnila formálna slávnostná večera.

V posledný deň valného zhromaždenia 3 súdne rady odprezentovali zmeny, ktoré sa udiali v justícii a mali pozitívny vplyv na jej fungovanie predovšetkým vo vzťahu k občanom.

Súdna rada Bulharska predstavila projekt s názvom Unifikovaný portál pre E-justice, s podtitulom Elektronické súdne konania (Electronic court cases). Portál poskytuje možnosť online registrácie používateľov, elektronickú žiadosť o prístup k prípadom, nové elektronické služby na začatie konania, podávanie dokumentov v začatých prípadoch a elektronickú platbu prostredníctvom virtuálneho POS terminálu. Inovatívna prax, ktorej by chceli bulharskí kolegovia venovať osobitnú pozornosť, spočíva v tom, že v priebehu roka 2023 Súdna rada Bulharska vyvinula a poskytla bezplatnú mobilnú aplikáciu UPEJ – „eCase“ s cieľom zlepšiť prístup občanov a právnických osôb k elektronickej spravodlivosti. Poskytuje jednoduchú, rýchlu a bezpečnú možnosť každému používateľovi s registrovaným profilom prístup a prehľad zo zariadenia mobilného telefónu všetkých súdnych prípadov s voľným prístupom verejnosti, prípadov s osobnou účasťou, prehľad všetkých priložených elektronických dokumentov, doručovanie elektronických súdnych dokumentov atď. Funkcia aplikácie je synchronizácia nadchádzajúcich súdnych pojednávaní s kalendárom mobilného zariadenia. Týmto spôsobom sa výrazne zvyšuje efektívnosť sektora „spravodlivosti“ a uľahčuje sa prístup k spravodlivosti pre občanov a podnikateľov a obchodné spoločnosti.

Súdna rada Litvy odprezentovala platformu Otvorené súdy: podpora transparentnosti a prístupu k justičným informáciám a dátam. Ide o webovú stránku, ktorej cieľom je podpora transparentnosti a dôveryhodnosti justície. Je to webová stránka pre využitie dostupných dát zo súdov. Obsahuje rôzne štatistiky o prípadoch, rozpočte, finančných dátach, zamestnávaní v rámci justície, dĺžke prípadov.

Súdna rada Rumunska predstavila svoj projekt Podpora justičnej efektivity prostredníctvom umelej inteligencie. Je to nástroj na pomoc pri vypracovaní úvodnej časti súdnych rozhodnutí pri zachovaní súdnej nezávislosti a zabezpečení procesnej integrity. Ide o program na písanie súdnych rozhodnutí, ktoré majú sudcom ušetriť čas pri písaní rozhodnutia najmä čo sa týka detailného popisu faktov a právnej úpravy. Toto častokrát zaberá sudcom najviac času pri písaní súdneho rozhodnutia. Tento program obsahuje všetky rumunské právne predpisy, ale aj európske a rozhodnutia ústavného súdu. Súdna rada Bulharska vytvorila tento program v spolupráci s Polytechnickou univerzitou v Bukurešti.

Po odprezentovaní všetkých troch projektov valné zhromaždenia hlasovalo a víťazom sa stala Súdna rada Rumunska.

VZ prijalo aj Deklaráciu z Rigy, z ktorej vyberám práve k téme Boj proti hrozbám právneho štátu. Mňa zaujali tie pasáže z Deklarácie, ktorých odraz je podľa mňa možné nachádzať aj u nás, a určite sme ich nachádzali v rokoch 2020 - 2023, tak napríklad, v Deklarácii sa uvádza, že „v niektorých krajinách sa vzťahy s ostatnými štátnymi orgánmi stali čoraz problematickejšími. Situácia sa zhoršila v rôznych členských pozorovateľských štátoch ENCI. Oslabovanie súdnictva môže zahŕňať neplnenie rozhodnutí, ktoré sú v rozpore s vládou, nedostatočné konzultácie so súdnou mocou o príslušných návrhoch zákonov a vykonávanie reforiem bez súhlasu súdnictva, čo sa nesporne dialo, keď bývalá ministerka Kolíková presadzovala súdnu reformu, ktorú konzultovala so zopár sudcami, ktorých mená neodtajnila a

klamala verejnosť, že so sudcami hovorí a tí, ktorí jej oponovali boli označení za emočne labilných a skorumpovaných.

Deklarácia ďalej konštatuje, že je ešte znepokojujúcejšie to, že sa stalo bežnou praxou, že ostatné zložky vlády verejne útočia na jednotlivých sudcov aj na súdnictvo ako celok. Takéto útoky nevyhnutne oslabujú alebo ničia dôveru spoločnosti v spravodlivosť ako takú. Útoky na sudcov za výkon ich súdnych funkcií sú jasným porušením zásady deľby moci.

Okrem konštatovania, že slobodné médiá sú strážcom demokracie dospelo VZ v Deklarácii aj k záveru, že existuje rastúca tendencia politikov ovplyvňovať médiá a využívať ich ako prostriedok na útoky proti rozhodnutiam súdov, čo na sudcov vyvíja tlak, ktorý vedie k ohrozeniu nielen reputácie sudcov, ale aj ich fyzickej a psychickej bezpečnosti v súdnej sieni aj mimo nej.

Deklarácia konštatuje, že osobitnú pozornosť si zasluhuje mediálny priestor, pretože klesajúca úloha tradičných médií a investigatívnej žurnalistiky v spojení s nástupom sociálnych médií a vlastnej žurnalistiky zvyšuje riziko mediálnych procesov v prípadoch, ktoré priťahujú pozornosť verejnosti.

Deklarácia sa venovala aj nedostatočnému pridelovaniu zdrojov súdnictvu s tým, že uvedené tiež prispieva k oslabovaniu právneho štátu, pretože to môže zahŕňať obmedzenie schopnosti súdnictva zmysluplne sa podieľať na plánovaní a pridelovaní rozpočtu súdnictva. Ešte priamejšie to môže znamenať zníženie finančných prostriedkov pre súdnictvo, zastavenie akéhokoľvek zvýšenia plátov sudcov a podporného personálu napriek inflácii, zatiaľ čo platy v ostatných verejných sektoroch sa zvyšujú. Môže to ďalej zahŕňať odmietnutie poskytnúť sudcom nevyhnutný podporný personál. Nedostatok zdrojov vedie tiež k vážne nadmernému pracovnému zaťaženiu. Takéto opatrenia nevyhnutne vedú k zhoršeniu postavenia sudcov vo funkcii a odrádzajú ďalších od voľby sudcovskej kariéry, pričom každá z týchto hrozieb môže narušiť krehkú rovnováhu moci medzi súdnou, výkonnou a zákonodarnou zložkou a akákoľvek z týchto výziev by mohla oslabiť postavenie súdnictva a zároveň ho neprimerane vystaviť priamej kontrole a dohľadu ostatných zložiek štátnej moci.

Vo vzťahu k súdnym radám deklarácia konštatuje, že musia neustále bdieť, aby včas identifikovali akékoľvek ohrozenie nezávislosti súdnictva a akýkoľvek vývoj, ktorý by mohol viesť k narušeniu právneho štátu s tým, že súdne rady musia preukázať vodcovské schopnosti a odvahu. Musia konať bezodkladne a využiť všetky prostriedky, ktoré majú k dispozícii. Môže to zahŕňať vydávanie právnych stanovísk, vystupovanie v mene súdnictva, získavanie verejnej podpory pre sudcov, spoluprácu s ostatnými štátnymi orgánmi a upozorňovanie inštitúcií EÚ a justičných orgánov na svoje ťažkosti. Konštatuje sa, že súdne rady musia podporovať a aktívne sa zastávať každého kolegu, ktorý sa ocitne v ťažkostiach. ENCJ tu zohráva jedinečnú úlohu. Hoci ENCJ sa nemôže zapájať do politických debát, môže podporovať sudcov zvyšovaním povedomia, uverejňovaním vyhlásení, hľadaním dialógu s európskymi inštitúciami a v prípade potreby vykonávaním solidárnych návštev členov aj pozorovateľov.

Kompletné znenie Deklarácie z Rigy je uverejnené na stránke Súdnej rady.

Valné zhromaždenie tak bolo ukončené.

Budúci rok sa VZ ENCJ uskutoční v Paríži.

Ayşe Pružinec Eren